

Zetor 3011

Sukupolvensa ensimmäinen

■ Kimmo Kotta

Keskikokoisen suomalaistilan tuliterä traktori oli 50 vuotta sitten n. 40-hevosvoimainen ja 3–4-sylinterinen. Vaihteita oli 5 tai 6 eteen ja painoa puolentoista tonnin molemmin puolin. Nostolaite sai ylös ehkä tonnin, ja useammasta traktorista löytyi painonsiirtojärjestelmä.

Tavallisin voimanottokäyttöinen laite oli niittokone, jonka toimintaan riitti 540 kierrosta minuutissa ja hallintaan normaali 1-levykytkin. Tasaussyörästön lukko alkoi olla lähes jokaisessa merkissä. Näillä eväillä hoituivat jokseenkin kaikki tilan työt, ainakin sen ajan vaatimustasolla.

Tuolloisiin länsitraktoreihin verrattuna Zetor 3011 oli varustelultaan ja useimmilta ominaisuuksiltaanakin luksusluokan kone. Tekniikaltaan 3011 oli vuosia muita edellä, mutta siitä huolimatta kilpailijoitaan halvempi. Silti mallin suosio jäi Suomessa vähäiseksi. Eikö meillä ymmärretty hyvän päälle vai miksi Zetor ei enää kelvannut käyttäjille?

Yksillä osilla kolme mallia

Heti toisen maailmansodan päätyttyä alkanut Zetorin tuotanto koostui 60-luvun alkaessa 2-sylinterisistä A- ja K-malleista sekä 4-sylinterisestä Super-Zetorista telaversioineen. Zetor 25:ttä oli siihen mennessä valmistettu 158 570 kpl ja Superia 21 200 kpl. Alkuvuosina valmistettiin myös 1-sylinteristä Zetor 15 -traktoria 2215 koneen verran. Superia pidettiin niin ajanmukaisena, että sen tekemistä jatkettiin pienillä parannuksilla aina vuoteen 1968 saakka. 25-mallit olivat kuitenkin tulleet tiensä päähän.

Kokonaan uuden traktorisarjan suunnittelu alkoi 1950-luvun puolivälissä. Varaosahuollon ja tuotannonkin yksinkertaistamiseksi malliston kolmessa traktorissa käytettiin mahdollisimman paljon samoja osia. Niinpä näiden 2-, 3- ja 4-sylinteristen traktoreiden moottorit erosivat toisistaan vain lohkon, kampiakselin, nokka-akselin ja ruiskutuspummun suhteen. Jokaisella sylinterillä oli oma erillinen kanteensa, jotka nekin olivat samanlaiset kaikissa malleissa. Myös voimansiirrossa ja hydraulikassa noudatettiin samaa yhtenäislinjaa.

Uudet Zetorit, 2011, 3011 ja 4011, olivat aivan eri tasoa kuin aikaisemmat mallit, ja eteviä teknisiä oivalluksia riitti. 10-nopeuksisen vaihteiston kahta aluetta hallittiin automaaisesti rativaihteella. Hitaimmillaan Zetorit liikkuiivat suunnilleen kilometrin tunnissa.

Paikalliskäytössä normaalin 540 kierroksen lisäksi voimanottoakseliin saatiin vaihteiston kautta viisi nopeutta ja takaperinpyöritys. Traktorin liikkeussa toimi 540 rpm ja ajovoimanotto. Kaksoiskytkin oli vakiona, samoin tasaussyörästön lukko.

Voimanottoakselin käyttämään hydraulikkaan kuului Zetormatic-painonsiirtojärjestelmä ja lohko ulkopuoliselle hydraulikalle. Portaalityörästöjen avulla traktorin maavaraa voitiin säätää. Erikoinen järjestely oli traktorin nestejarrut, joita hoidettiin yhdellä polkimella myös ohjausjarrutuksessa. Valintaventtiilin avulla voitiin jarruttaa jompaakumpaa takapyörää tai molempia.

Uuden UR1-malliston (Unifield Range = yhtenäinen valikoima) ensimmäisenä esitettiin Zetor 3011, josta tuli myös sarjan suosituin traktori. Parin vuoden viiveellä lanseerattiin 25:n seuraajaksi tarkoitettu 2011 sekä kookkaampi 52 hv:n 4011. Valmistusmääriltään myöhemmin lanseeratut mallit jäivät kauaksi keskimmaisesta Zetorista: vuosina 1962–1967 traktoreita valmistettiin 7349 ja 37 339 kappaletta.

Vientä oli entiseen tapaan moneen maailman kolkkaan ja myös lisenssivalmistuksesta oltiin kiinnostuneita. Puolassa Zetor 4011:tä valmistettiin Ursus C-4011 -merkillä vuodesta 1965 alkaen, ja paria vuotta aikaisemmin Super 50:n ja 3011:n valmistus oli alkanut Intiassa Hindustan-merkin alla.

Vuodesta 1966 alkaen mallistoa uudistettiin jälleen. Teknisten parannusten lisäksi muotoilu muuttui modernimmaksi. Ensimmäinen uusi malli oli aikaisempia tehokkaampi 5511. Parin vuoden sisällä tarjolle tulivat uudistetut 2511, 3511 ja 4511. Pienillä petrauksilla samaa perustekniikkaa käytettiin aina 1990-luvulle asti, jol-

loin tšekkiläinen traktoriteollisuus oli jo kokonaan uusien haasteiden edessä.

Suomi ei ollut enää Zetor-maa

Meillä 25-mallien kysyntä päättyi yhtä aikaa tuontisäännöstelyn kanssa. Hankkija piti A- ja K-mallia myynnissä lähes loppuun asti, vuoteen 1961, mutta keskittyi jatkossa pelkästään Massey-Fergusoniin. Siniset ja punaiset Zetorit myytiin tytäryhtiö Oy Farmer Ab:n kautta.

Farmer ei markkinoinut Zetoreita kovin aktiivisesti, ja tokkopa se olisi mitään auttanutkaan, merkillä kun oli meillä tavattoman huono maine – vaikka viimeaikaisen Zetor-villityksen perusteella voisi päätellä muuta.

Uudet Zetorit olivat käyttöominaisuuksiltaan jo hyvää länsitasoa, monilta teknisiltä yksityiskohdiltaan jopa kilpailijoita edellä. Kehitystyötä ei kuitenkaan viety loppuun saakka, sillä Zetor kärsi edelleen jatkuvista pikkuvioista. Huolessimmalla loppukokoonpanolla, paremmilla materiaaleilla ja jämäkämmillä ainevahvuuksilla Zetor olisi ollut kova kilpailija ”Kolmevitosille” ja Dextoilte. Nyt Zetorin oli tyytyminen 200–300 kappaleen vuosimyyntiin kilpailijoita halvemmasta hinnasta huolimatta. MF:ää, Fordia ja Valmetia myytiin 10 kertaa enemmän.

Kaikkiaan Zetor 3011 -traktoreita on tuotu meille noin 700 kappaletta. 2011:n ja 4011:n yhteenlaskettu tuontimäärä lienee ollut samaa luokkaa. ■

Tekniset tiedot Zetor 3011	
Moottori	3-syl. 4-t nestejäähdytteinen suorasuihkutudiesel kansiventtiileillä, 38 hv / 2000rpm. Syl. läpimitta 95 mm, iskunpituus 110 mm, kokonaisiskutilavuus 2340 cm³, puristus-suhde 17:1. Rivityypinen PAL-ruiskutuspumppu keskipakosäätäjällä ja pakkosyötöllä. Kylmäkäynnistystä varten puolipuristin. Sähköjärjestelmä 12V PAL, laturi 130 W, startti 4 hv
Voimansiirto	Kuiva 11 tuuman kaksoiskytkin. Vaihteisto 10 + 2R, nopeudet 1,1–25,3 km/h. Vähennussyörästössä ulkopuolinen lieriövälitys, tasaussyörästön lukko. Voa 542 rpm, paikalliskäytössä lisäksi 5 nopeutta myötäpäivään 228–1215 rpm ja yksi vastapäivään 295 rpm, ajovoimanotto. Hihnapyörä 149 mm x 249 mm, nopeudet samat kuin voa:ssa. Hydraulisesti hallitut rumpujarrut, ohjausjarrutus valintaventtiilillä, erillinen käsijarru
Hydrauliikka	Voa:n pyörittämä hammaspyöräpumppu, tuotto 25 l/min, nostovoima 1 000 kg. Painonsiirtojärjestelmä, ulkopuolisen hydraulikan hallintaventtiili, myös 2-toimiselle sylinterille
Pyörät	Edessä 6,00 x 16, takana 11 x 28
Täytösmääriä	Moottori 8 l, jäähdytysjärjestelmä 9,7 l, voimansiirto ja hydrauliikka 23 l, polttoainesäiliö 41 l
Mittoja	Pituus 2950 mm, akseliväli 1918 mm, leveys 1660 mm, korkeus 1530 mm, maavara 305–415 mm (säädettävissä), paino vakiovarusteilla 1610 kg
Lisävarusteita	4-veto (3045), puolitelat (3016), kapea malli (3013), matala malli (3017), ohjaamo, lämmityslaitte, paineilmajarrut, 9 x 32 -takapyörät, etulokasuojat, etupainot, pyöräpainot, paripyörät, troiikkijäähdytin, hihnapyörä, erilaisia vetolaitteita
Hinta	6950 mk vuonna 1964, mikä vastaa n. 12 050 euroa vuonna 2011
Valmistaja	ZKL-Brno
Valmistusaika ja -paikka	1960–1967, Lišen, Brno, Tšekkoslovakia. Valmistettu eri versioina yhteensä 63 135 kpl

Zetor 3011
1960–1967, Lišen, Brno, Tšekkoslovakia
Valmistettu yhteensä eri versioina 63 135 kpl
ZKL-Brno

KV 8**9.6.2011****Seuraavassa lehdessä:****VERTAILUSSA METSURIN TYÖKENGÄT**

**Ryhmäesittelyssä:
Ajettavat ruohonleikkurit, sänki- ja kesantomurskaimet**

Tulevia näyttelyjä ja tapahtumia

Kesäkuu

- 10.–12.6. Masiinamessut 2011, Honkajoki
- 8.–10.6. Intersolar Europe, München
- 15.–17.6. Moottorisahakeräilijöiden kokous, Metsämuseo Lusto, Punkaharju
- 18.–19.6. Sawolaeset Perinnekonenäpäivät, Iisalmi
- 26.–28.6. demopark+demogolf 2011, Eisenach-Kindel

Heinäkuu

- 1.–3.7. Farmari 2011, Pori
- 2.–3.7. Kaikkien Aikojen Maatalousnäyttely, Punkalaidun

- Kesän Weteraanitapahtumat:
www.koneviesti.fi/tapahtumat/fi_FI/weteraanit

Lisätietoja mm. www.koneviesti.fi/tapahtumat/
Ulkomaisten näyttelyjen tiedot on kerätty ulkomaisten messujärjestäjien luetteloista. Emme vastaa mahdollisista muutoksista tai virheistä. Ennen näyttelymatkaa tiedot kannattaa varmistaa näyttelyorganisaatiolta.

Katso myös Koneviestin tulevia jutun aiheita:
www.koneviesti.fi/tulevat